
NEKROLOG NECROLOGY

O NEKI RAZSTAVI IN NJENIH OBISKOVALCIH, O NEKEM DELU IN USPEHU

401

(Kolegici Darinki Jankovič, kustodinji pedagoginji v Slovenskem etnografskem muzeju, v spomin)

Kje je muzej, ki si ne želi obiskovalcev, številnih in stalnih? Obiskovalcev, ki bi si z zanimanjem ogledovali razstave, za katere bi se širilo navdušenje po neznanih skrivnih poteh "ljudskega glasu", ki bi zbujele radovednost, njihov obisk pa občutek statusne zadovoljitve?

Bombastični opisi takšnih želja za zdaj na slovenskem muzejskem področju prav gotovo še niso docela realni. Navsezadnje nemara tudi ne povsod zaželeni. Ob širokopoteznih otvoritvah v nekaterih muzejih bi lahko dejali, da se takrat najbolj pogosto oblikujejo skupine ljudi, ki tvorijo otvoritveno publiko, ki pa še zdaleč ni značilna za stalne obiskovalce. Nasprotno, to je publika za začetek, za "okus". Ob razmeroma hitrem naraščanju števila zasebnih galerij oziroma trgovin z razstavnimi prostori je ta stalna publika še najbolj značilna za manjša razstavišča. Neznaten odstotek obiskovalcev je odvisen od kategorije razstavljenega blaga.

Kar pomeni pri privatnem razstavljavcu register povabljenec, to je za muzej pedagoška služba. Med Scilo in Karibdo, med proučevanjem, zbiranjem in shranjevanjem predmetov, ki jih muzej ima, ter med njihovo prezentacijo, najsi bo na razstavah ali na predavanjih, s pisano besedo ali slikami, je dobrodošel vezni člen - kustos pedagog. Njegova naloga naj bi bila tudi, kot si predstavljamo naivni kolegi, spraviti čim več otrok v godnih letih v muzeje na razstave, kar naj bi jim ostalo v tako dobrem spominu, da bi se v zrelih letih še večkrat in z veseljem vračali tja.

Položaj pedagoške službe je pogostokrat precej težak, odrinjen na stranski tir ali pa prepuščen ustvarjalnosti muzejskih kolegov, ki jim največkrat pomaga poriniti voz naprej pedagoški čut. Ker pedagogi tudi skrbijo za stike z javnostjo, je od njih vsekakor močno odvisno, kako bo kakšna razstava uspešna. Poleg stereotipnih reklamnih prijemov (objav za denar v medijih) je mogoče storiti še marsikaj, kar ima včasih še večji učinek.

Ob tem uvodu bi pravzaprav rada povedala, da se v Slovenskem etnografskem muzeju še vedno poslavljamo od kolegice, ki je v zadnjem slabem



Darinka Jankovič z Marijo Trdič, okraševalko pisanic iz Bele Krajine, na razstavi o Veliki noči v Kmečkem glasu spomladi 1992. (Foto A. Tomšič, 1992)

letu in pol neutrudno delala na mestu kustosinje pedagoginje, pa jo je usoda v začetku maja vzela iz naše srede.

Če bi bilo kolegici Darinki Jankovič dano še dolgo delati v muzeju, bi se čez leta prav gotovo z nasmehom spominjala tiste razstave, pri kateri je prvič sodelovala in ji pomagala k uspehu.

Ob veliki noči leta 1991 si je Slovenski etnografski muzej, ki je imel že nekaj časa zaprte razstavne prostore zaradi obnovitvenih del v Narodnem muzeju, tako rekoč izposodil dvorano pri časopisu Kmečki glas in postavil informativno razstavo o velikonočnih šegah. Ideja Darinke Jankovič je bila, da je na razstavo pripeljala dva ljudska umetnika, okraševalko pisanic iz Bele krajine in izdelovalca butaric iz Dobrunj pri Ljubljani. Oba sta vse dneve, ko je trajala razstava, ob navzočnosti obiskovalcev izdelovala predmete in bila na voljo za njihova vprašanja.

Obiskovalcem je odprla nov svet, za marsikoga zabaven in zanimiv, za otroke, ki so jih vodili iz šol in vrtcev, pa čas, ki so ga preživeli na razstavi, vsaj ni bil dolgočasen.

Izdelovanje pisanic in butaric je bilo tako rekoč idealno opravilo, s katerim je bilo mogoče pokazati, na kakšen način del šege še živi. Ob načrtih, kako etnološke teme približati obiskovalcem, odraslim in otrokom, so bila srečanja z ljudmi, ki jim je bilo tako delo domače in običajno, več kot dobrodošla.

Istočasno z razstavo v prostorih Kmečkega glasu je potekal v preddverju majhen semenj, na katerem je bilo mogoče kupiti tiste stvari, ki so sodile k velikonočnim nakupom. Tudi tukaj je Darinka Jankovič pokazala svojo iznajdljivost in podjetnost pri dostikrat zelo mučnem iskanju obrtnikov, ki bi bili pripravljeni prodajati, pa še niso vedeli, ali z dobičkom ali z izgubo.

Za stojnice smo pripeljali prodajalce potic, jajc, barv za pirhe, mesarje s šunko in ostalimi jedmi za ta čas, nekaj pa je bilo tudi takšnih prodajalcev, ki so prodajali sejmsko kramo, običajno za vsakršne sejme.

Nemara je bila prireditelj v Kmečkem glasu nekaj novega za Ljubljancane, ki na tem koncu še niso bili navajeni česa podobnega. Vendar so se prireditelji lahko pohvalili, da je bilo pri ogledih pisanic in butaric vedno dovolj ljudi.

Tako smo se skupaj odločili, da bomo v letu 1992 za veliki teden sejem in razstavo ponovili. Na ogled so bile pisanice, ki so prispele na natečaj časopisa Kmečki glas in so jih izdelali otroci in odrasli po vsej Sloveniji. Slovenski etnografski muzej pa je prispeval zbirko velikonočnih butaric, ki so jih izdelali prav za razstavo v različnih slovenskih krajih.

Kot posebno privlačnost je kolegica Jankovičeva pripravila celodnevne obiske izdelovalca butaric, pisanic in ragelj, občasno pa tudi tri pritrkovalce iz Šmartna pod Šmarno goro, kar je bil gotovo poseben užitek za obiskovalce.

Semenj je potekal tako kot lani. Ob dopoldnevih je bilo vse polno otrok, ki so prihajali v skupinah pod vodstvom učiteljic in vzgojiteljic, zakaj posebna skrb Darinke Jankovič je bila namenjena prav tistim najmlajšim, ki jim je bilo treba razlagati na popolnoma drugačen način kot odraslim. Navdušenje, s katerim se je lotevala vsakega dela, je prenašala tudi nanje, saj jih ni bilo malo, teh otrok, ki so bili dopoldne tako zadovoljni, da so znali tudi doma zbuditi zanimanje in so se popoldne vrnili s starši.

Vendar pa so bila vsa ta opravila v zvezi z velikonočno razstavo v prostorih Kmečkega glasu tako rekoč vzporedna z razstavo o ljudskih glasbilih v Slovenskem etnografskem muzeju, kjer je kolegica Jankovičeva organizirala in vodila pedagoško službo.

Že ob odprtju te razstave, novembra 1991, smo se odločili, da bi poskušali pozornost občinstva pritegniti na nekoliko bolj nenavaden način, s prireditvami v središču mesta, ki bi obveščale mimoidoče o razstavi v muzeju. S posebno naklonjenostjo sta nam pomagala ljubljanski župan ing. Strgar in Niko Jerman, mestni minister za turizem, da smo si za teden dni brezplačno izposodili odprti paviljon v Zvezdi. Povabili smo nekaj ljudskih godcev - igrali so na različne instrumente, nekateri solo, nekaj pa je bilo tudi skupin, med njimi celo pihalna godba iz Cerknice - da so zabavali mimoidoče in jih tudi tako obveščali o razstavi, ki je bila med tem že odprta in na ogled v Slovenskem etnografskem muzeju. Darinka Jankovič je nadvse dejavno sodelovala tudi tedaj, ko je bilo treba katerega izmed godcev prositi ali obiskati na domu, da bi si tako zagotovili njegovo sodelovanje.

Od prvega dne razstave o glasbilih pa je stekla tudi zelo obširna dejavnost za pridobivanje obiskovalcev. Brez Darinke Jankovič ta razstava ne bi bila, kar je. Spoznale so jo tako rekoč vse slovenske osnovne in srednje šole. Obiski so se vrstili iz dneva v dan, skupine so se srečavale na vratih. Otroke je znala animirati na prav poseben način, prilagojen njihovi starosti. Vsako uro smo lahko poslušali zvok pritrkavanje zvonov, ki je donel po muzejskem atriju tja do podstrehe: Darinka ima spet novo skupino!

Kakor so skupine najavljali in po telefonu prosili za vodstvo, tako se je polnil njen koledar. Nikomur ni mogla odreči, in tako je šlo včasih skozi njene sobane v enem dnevu več skupin kot prej v celem mesecu.

Z avtorjem razstave Julijanom Strajnarjem, ki je želel imeti poseben način prikazovanja glasbil in glasbe, predvsem z zvočnimi ponazorili in manjali skoraj nič s pisano besedo, je bilo treba poiskati poseben način komuniciranja. Darinki se je to posrečilo. Sodelovala sta tako rekoč idealno.

To dokazujejo tudi obiski otrok s posebnih šol, ki jim prav glasba naredi svet bolj domač in bolj razumljiv. Prvi obiski so bili poučni za vse, tako za otroke kot za pedagoge; za avtorja Strajnarja in za Darinko Jankovič. Da bi ne motili drugih, ali bolje, da bi lahko otroci nemoteno uživali v razlagah in še bolj v sproščenem muziciranju, je bilo treba te obiske organizirati v tistih dneh, ko je bil muzej za ostale obiskovalce zaprt. Pri tem gre zahvala tudi upravi Narodnega muzeja, ki je ljubeznivo dovolila obiske skozi stranska vrata.

404 Ob razstavi smo že od vsega začetka predvideli koncertne prireditve, ki naj bi jih organizirali pod vodstvom Julijana Strajnarja. Pri vseh je sodelovala kolegica Jankovičeva. Tako so se vrstili nastopi glasbenikov, ki so se ukvarjali v glavnem z ljudsko glasbo. Ob dopoldanskih, še bolj pa ob popoldanskih urah so nastopali muzikanti iz različnih delov Slovenije: Trinajsto prase, Trio Terlep, Marko banda, pritrkovalci, izdelovalci in igralci na žvegle in trstenke. Ni bilo treba skrbeti za občinstvo, prihajali so predvsem tisti, ki so si razstavo ogledali že prej.

Dosti naslovov je ostalo napisanih v Darinkinem koledarju, dosti dni označenih, veliko načrtov neizpolnjenih.

V zvezkih razstavnih paznikov pa so številke obiskovalcev, pedantno vpisane v štiri razdelke: odrasli - mladina - tujci - skupaj. Niti enega dneva ni bilo brez obiskovalcev, mnogo pa jih je tudi s številkami nad 200.

Izpolnjeni anketni listki, ki so se nabirali v posebni skrinjici, čakajo, da jih bo pregledal kdo drug.

Mojster Pogorelec iz Dolenje vasi pri Ribnici bo še naprej delal lončene piščalke, ptičke, ki v ritki piskajo, kot jih je delal že do zdaj, da jih bodo kupovali otroci in odrasli za otroke, ki bodo še naprej obiskovali razstavo.

V tem kratkem času, ko je Darinka Jankovič delala v Slovenskem etnografskem muzeju, je pokazala, kaj si predstavlja kot delo kustosa pedagoga. Soba za posebna predavanja, izbrani diapozitivi, propagandno gradivo, vse to bo počakalo na naslednika. Zaradi tako številnih šolskih skupin, ki so si sledile iz dneva v dan, ni bilo dovolj časa, da bi uresničili še en namen: seznaniti otroke in odrasle z vsem tistim, kar je bilo do zdaj zbrano v Slovenskem etnografskem muzeju. Vsi, ki smo delali z njo, posebno še pri razstavi o ljudski glasbi, vemo, koliko je pripomogla, da je razstava zaživela.

Tanja Tomažič